

בבית המשפט העליון

רע"א 4477/20

לפני: כבוד השופט ד' מינץ

המבקש: רו"ח בנימין סופר

נ ג ד

המשיבים: 1. חברת א.ר.א.ב. בונוס בע"מ
2. רו"ח אריה גולידאן

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל
אביב-יפו (כב' השופטת י' שבח, סג"נ) מיום 2.6.2020
הפ"ב 43366-10-19

בשם המבקש: עו"ד יואב רזין; עו"ד משה אבידר

בשם המשיבים: עו"ד רון טורקלטאוב

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופטת י' שבח, סג"נ) בהפ"ב 43366-10-19 מיום 2.6.2020 בו התקבלה באופן חלקי
בקשת הביטול של המבקש על פסק בורר בערעור (השופט (בדימ') ד' ארבל (להלן: הבורר
ארבל)) שקיבל את ערעור המשיבים על פסק הבוררות של השופט בדימ' נ' ממן (להלן:
הבורר ממן).

הרקע לבקשה

1. המבקש, רו"ח במקצועו, התקשר עם המשיבים בשנת 2005 כקבלן עצמאי על
מנת שיאתר ויכין שומות היטלי פיתוח עבור לקוחות המשיבים, רשויות מקומיות שונות,
מקום בו הרשויות האמורות חייבו את תושביהן בחסר או לא חייבו אותם כלל בהיטלים.
לאורך השנים התקשרו הצדדים במספר הסכמים.

2. בחודש נובמבר 2009 או בסמוך לכך הסתיימה מערכת היחסים בין הצדדים
והמבקש חדל מלתת שירותים חדשים למשיבים. נסיבות סיום ההתקשרות הן סלע
המחלוקת בין הצדדים.

3. בחודש מרץ 2012 הגיש המבקש תביעה לבית משפט השלום בתל אביב-יפו נגד המשיבים, בה תבע הפרשים המגיעים לו לטענתו, בגין עבודה שביצע עבורם. שווי ההפרשים כומת על ידו בסך של 6,840,551 ש"ח. לצרכי אגרה הוא העמיד את תביעתו על סך של 1,000,000 ש"ח. מנגד, המשיבים הגישו תביעה נגדית בטענה כי המבקש הפר את ההסכמים עימם בכך שהחל לעבוד אצל גורם אחר, לא שמר את השומות בהן טיפל וגרם להם נזק באיתור, שחזור ותיקון השומות. טענה נוספת בפיהם של המשיבים הייתה כי בפעולותיו פגע המבקש במוניטין שלהם. נזקי המשיבים כומתו על ידם בסך של 3,276,978 ש"ח, אך לצורכי אגרה הועמדה התביעה שכנגד על סך של 1,250,000 ש"ח.

4. בבית משפט השלום הגיעו הצדדים להסכמה כי התביעות ההדדיות תתבררנה בהליך בורות לפני הבורר ממך, תוך אפשרות להגדיל את סכומי התביעות. כמו כן, הגיעו הצדדים להסכמה כי פסק הבוררות יהיה ניתן לערעור לפני בורר, לפי סעיף 21 לחוק הבוררות, התשכ"ח-1968 (להלן: חוק הבוררות).

5. ביום 26.3.2017 ניתן פסק בורות מפורט, מנומק ויסודי על ידי הבורר ממך. בפסקו קבע הבורר בין היתר כי ההסכמים בין המשיבים לבין המבקש לא אסרו עליו לעבוד במקום אחר; המשיבים לא הוכיחו שהמבקש גרם להם לפגיעה במוניטין; המשיבים לא הוכיחו את אחריותו של המבקש בהוצאות שנגרמו להם עקב הצורך בשחזור והשלמת שומות.

הבורר ממך הקדיש פרק בפסק הבוררות לחישוב השכר המגיע, אם מגיע, למבקש בגין העבודות מול הרשויות השונות. בסופו של יום נקבע כי לאחר הפחתה של 10% בגין הימנעות המבקש ממתן ליווי לשומות שערך לאחר סיום ההתקשרות בין הצדדים, הוא זכאי לשכר טרחה המסתכם בסך של 1,043,697 ש"ח בגין טיפולו ב-15 שומות. מסכום זה הורה הבורר ממך לנכות סכום של 71,242 ש"ח כגובה המקדמות ששילמו המשיבים למבקש. מנגד, קיבל הבורר ממך באופן חלקי שני רכיבים מתביעת המשיבים. בגין העובדה שהמבקש לא שמר את תיקי השומה ולא מסרם לידי המשיבים עם סיום עבודתו, פסק הבורר למשיבים סך של 50,000 ש"ח על דרך האומדנה, "בהיעדר כל ראיה ממשית מצד בונוס (המשיבים) – ד.מ.] על הפעולות שעשתה בעניין זה". כן נפסקו סך של 50,000 ש"ח נוספים לטובת המשיבים בגין הפעולות שעשו למען שיקום השומות, חרף העובדה ש"ההפרזה בתיאור ההשקעה מעידה כי מדובר בתביעה בלתי מבוססת בעיקרה". כן פסק הבורר ממך כי מהסכום המגיע למבקש יופחת סך של 10% בגין "אי השתתפות

בליווי השומה ובהגנה עליה מול הנישום". תביעתם של המשיבים לפיצוי בגין פגיעה במוניטין נדחתה, הן בשל "אי הוכחת אשם" והן בשל כך שלא הוכח נזק.

6. שני הצדדים הגישו ערעורים על פסק הבוררות. כבורר בערעור מונה הבורר ארבל, אשר נתן את פסקו ביום 13.8.2019. הבורר ארבל קבע כי הבורר ממן שגה בקביעתו כי הפסקת ההתקשרות בין הצדדים הייתה פרי הסכמה הדדית, אלא פעולה חד-צדדית של המבקש אשר הוסתרה מהמשיבים. עוד קבע הבורר ארבל כי מעברו של המבקש לעבוד כשכיר, על אף שלא נאסר עליו לעשות כן בהסכמים בין הצדדים, משקף "אי עמידה בדרישות תום לב בקיום חוזה, העולה למעשה כדי הפרת חוזה". באשר לסכומים שנקבעו ביחס לכל שומה, קבע הבורר ארבל כי הוא אינו סבור שיש להתערב בקביעות הבורר ממן. יחד עם זאת, נוכח מסקנתו כי התנהלותו של המבקש הייתה נגועה בחוסר תום לב, הפחית הבורר ארבל את סכום הפיצוי המגיע לו והעמידו על סך של 200,000 ש"ח, "על דרך האומדנה, באין דרך מדויקת לחישובו", חלף סך של 1,043,697 ש"ח. כן העלה הבורר ארבל את הפיצוי הכולל שנפסק על ידי הבורר ממן לטובת המשיבים מסך של 100,000 ש"ח לסך של 800,000 ש"ח. סיכומם של דברים, המבקש חויב בערעור לשלם למשיבים סך של 600,000 ש"ח בתוספת 75% מהוצאות הבוררות בערכאה הדיונית, 75% מהוצאות הבוררות בערכאת הערעור ושכר טרחת עורך דין בסך כולל של 160,000 ש"ח.

ההליך בבית המשפט המחוזי

7. המבקש הגיש בקשה לביטול פסק הבוררות ארבל, בטענה כי הבורר ארבל לא היה רשאי לבטל את החישוב האריתמטי, המדויק והמפורט שערך הבורר ממן בקשר לשכר המגיע למבקש ולהמירו בפיצוי על דרך האומדנה סך של 200,000 ש"ח, בלא שפירט מהי הטעות שעמדה בבסיס החישוב. כמו כן, המבקש טען כי נוכח קביעתו העובדתית של הבורר ממן, עליה לא חלק הבורר ארבל, כי המשיבים לא הגישו ראיות לגבי ההוצאות שנגרמו להם עקב אי שמירת השומות או הצורך בתיקונן, לא היה רשאי הבורר ארבל להגדיל את סכום הפיצוי בהקשר זה מ-100,000 ש"ח ל-800,000 ש"ח. שתי טענות אלה מקימות עילות ביטול לפי סעיף 24(9) לחוק הבוררות, שכן פסק הבוררות בערעור מנוגד לתקנת הציבור, ואף מבססות עילת ביטול לפי סעיף 24(10) לחוק הבוררות, הקובע כי ניתן לבטל פסק הבוררות "אם קיימת עילה שעל פיה היה בית משפט מבטל פסק דין סופי שאין עליו ערעור עוד".

המשיבים מנגד טענו כי אין מקום לקבל את הבקשה, שעה שהלכה למעשה מדובר בערעור על פסק הבורר כערכאת ערעור, "מעין ערעור בדרגה שלישית". לגופן

של טענות המבקש טענו המשיבים כי הבורר ארבל היה רשאי להכריע בין העמדות השונות על דרך האומדנה, והפיכת הפיצוי החשבונאי שקבע הבורר ממזן לפיצוי על דרך האומדנה אינה עילה לביטול פסק הבוררות.

8. בית המשפט המחוזי קיבל את בקשת הביטול באופן חלקי. בית המשפט פתח וציין כי בדומה לערכאת הערעור בבתי המשפט, גם בבוררות תפקידו של הבורר בערעור אינו שמיעה מחדש של הליך הבוררות, אלא בחינה האם הממצאים שנקבעו בפסק הבוררות מושא הערעור מעוגנים בחומר הראיות; האם המסקנות שהוסקו עומדות במבחן ההיגיון ומכלול הנסיבות; והאם התוצאה מתחייבת מבחינת הוראות הדין החלות על העניין. בהקשר לפסק הבוררות בערעור של הבורר ארבל, קבע בית המשפט כי שעה שהבורר ארבל קיבל את תחשיבו של הבורר ממזן, היה עליו להפחית מהסכום שנפסק לטובת המבקש, אם סבר שכך צריך לעשות, על בסיס התחשיב ולא על בסיס אומדנה. בית המשפט קבע כי ההנמקה עליה ביסס הבורר ארבל את החלטתו להפחית את הסכום על דרך האומדנה, "באין דרך מדויקת לחישובו" אינה הנמקה מספקת. על כן, נקבע כי קיימת עילת ביטול לפי סעיף 24(10) לחוק הבוררות בכל הנוגע לביטול זכיותו של המבקש בשכר טרחה בסך של 1,043,697 ש"ח והמרתו בסכום של 200,000 ש"ח. לצד זאת, נקבע כי החלטתו של הבורר ארבל להגדיל את סכום הפיצוי שנפסק לטובת המשיבים מ-100,000 ש"ח ל-800,000 ש"ח אינה מקימה עילת ביטול, נוכח העובדה ששני הסכומים נקבעו על ידי שני הבוררים על דרך האומדנה. נוכח התמשכות ההליכים בין הצדדים, הגיע בית המשפט למסקנה כי הסעד המתאים במקרה דנא הוא החזרת הבוררות לבורר ארבל על מנת שישלימו בסוגיית שיעור ההפחתה הראוי לדעתו בשכר המבקש.

מכאן הבקשה שלפני.

טענות הצדדים

9. המבקש טוען כי בית המשפט המחוזי שגה כאשר לא ביטל את פסק הבוררות של הבורר ארבל במלואו. לשיטתו, גם החלטתו של הבורר ארבל להגדיל את סכום הפיצוי למשיבים פי שמונה, בדומה להחלטתו להפחית את סכום הפיצויים על דרך האומדנה, מקימה עילת ביטול. בנוסף, המבקש סבור כי שגה בית המשפט המחוזי כאשר החליט להחזיר את ההליך לבורר ארבל משיקולי יעילות. לשיטתו, נוכח הפגם שנפל בפסק הבוררות המקורי של הבורר ועיוות הדין שנגרם לו, החזרת ההליך לפני הבורר ארבל תגרום לו לעיוות דין נוסף.

10. המשיבים טוענים אף הם כי בית המשפט המחוזי שגה, אך זאת מכיוון שקיבל את בקשת הביטול באופן חלקי. לשיטתם, על בית המשפט היה לדחות את בקשת הביטול במלואה, שכן טענותיו של המבקש היו טענות בדבר טעויות מהותיות ביישום הדין. טענות המתאימות להליך ערעורי ולא להליך של ביטול פסק בוררות. לגופם של דברים, המשיבים טוענים כי צדק בית המשפט כאשר לא התערב בסכום הפיצוי שנקבע על ידי הבורר ארבל לטובתם. פסיקת פיצוי על דרך האומדנה היא פררוגטיבה של הבורר ואין היא מהווה עילת ביטול או התערבות בפסקו. משעה שהבורר ממך קבע את שיעור הפיצוי המגיע למשיבים על דרך האומדנה, לא ניתן לקבל התערבות בפסקו של הבורר בערעור שפסק פיצויים באופן דומה, אך הגיע לתוצאות שונות. עוד גורסים המשיבים כי לא נפל כל פגם המצדיק התערבות בהחלטת בית המשפט להחזיר את הדיון לפני הבורר ארבל.

דיון והכרעה

11. לאחר עיון בבקשה ובתגובת המשיבים הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות.

12. ההלכה הנוהגת היא כי רשות ערעור על החלטת בית משפט לפי חוק הבוררות לא תינתן אלא אם מתעוררת שאלה משפטית או ציבורית החורגת מעניינם של הצדדים לסכסוך, או כאשר שיקולי צדק או מניעת עיוות דין מחייבים התערבות (ראו לאחרונה: רע"א 5555/20 נוף כנרת פוריה בע"מ נ' בסיס, פסקה 6 (1.9.2020); רע"א 8592/19 שמחה נ' החברה הכלכלית לאשקלון בע"מ, פסקה 7 (20.8.2020)). הדברים מקבלים משנה תוקף מקום בו עוסקת בקשת רשות הערעור באישור או בביטול פסק בוררות (ראו: רע"א 3735/20 רוטנשטיין נ' זורח, פסקה 10 (22.7.2020); רע"א 3594/20 נציגות המרפסות נ' קליין את שניטמן הנדסת מבנים בע"מ, פסקה 6 (24.6.2020)). ואוסיף, כאשר מדובר בבקשת ביטול פסק בוררות בערעור, לאחר שעניינו של המבקש התברר לפני שלוש ערכאות, גדר התערבותו של בית משפט זה תהא מצומצמת אף יותר.

13. סעיף 21א לחוק הבוררות נועד לתרום לסופיות ההליך ולשיפור תדמיתו של הליך הבוררות ככלי יעיל לפתרון סכסוכים (ראו: רע"א 651/19 ברכר נ' לפידות, פסקה 5 (24.2.2019) (להלן: עניין ברכר)). בהתאם לכך, סעיף 21א(ג)(1) לחוק הבוררות מצמצם את עילות הביטול הקבועות בסעיף 24 לאלו המנויות בסעיפים 24(9) ו-24(10) לחוק. עילות אלה עוסקות בפגמים בהליך הבוררות שחורגים במידה רבה מעניינם הפרטי של הצדדים ולכן יכולות להישמע בבית המשפט גם כאשר מיצו הצדדים את אפשרות הערעור לפני הבורר בערכאת הערעור (עניין ברכר, פסקה 6).

14. בענייננו, צדק בית המשפט המחוזי כאשר דחה את טענותיו של המבקש לגבי שיעור הפיצוי שקבע הבורר ארבל לטובת המשיבים וקבע כי אלה אינן עולות כדי עילות הביטול הקבועות בסעיפים 24(9) ו-24(10) לחוק הבוררות. טענתו של המבקש היא כי הבורר ארבל שגה כאשר פסק פיצוי גלובלי בשיעור שפסק לטובת המשיבות תחת שיעור הפיצוי הגלובלי שנפסק להן על ידי הבורר ממך. ברם, אף אם שגה הבורר ארבל – ואינני רואה מקום להביע עמדה בסוגיה זו – מדובר בטעות בלבד שאינה מקימה עילת ביטול פסק בוררות, ובוודאי שאינה מביאה לתוצאה המנוגדת לתקנת הציבור או מקימה עילה שעל פיה היה מבטל בית משפט פסק דין סופי שאין עליו ערעור עוד.

15. בדומה, אין כל עילה להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי לעניין הסעד שנפסק בהחזרת הדיון לבורר ארבל בסוגיית שיעור ההפחתה משכרו של המבקש. סעיף 24 לחוק הבוררות מתיר לבית המשפט, בהתקיים אחת מעילות הביטול הקבועות בו, "לבטל פסק בוררות, כולו או חלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר". סעיף 26(ב) לחוק הבוררות מוסיף על האמור וקובע כי על בית המשפט לתת עדיפות לביטול הפסק בחלקו, השלמתו, תיקונו או החזרו לבורר על פני ביטול פסק הבוררות כולו (ראו: רע"א 9719/16 אביב ושות' חברה קבלנית לעבודות ציבוריות ועבודות בנין בע"מ נ' ידידיה כהן (1996) בע"מ, פסקה 38 (18.1.2017)). לבית המשפט מסור שיקול דעת ביחס לבחירה בין החלופות העומדות לרשותו שעה שמצא כי מתקיימת אחת מעילות הביטול הקבועות בסעיף 24 לחוק הבוררות (ראו: רע"א 3836/12 עיריית שדרות נ' אבנר אשר אדריכלים בע"מ, פסקה 15 (8.7.2012) (להלן: עניין שדרות)). בענייננו כאמור, בחר בית המשפט שלא לבטל את פסק הבוררות בערעור, אלא להשיבו לפני הבורר ארבל על מנת שיפסוק בשנית בהתאם להנחיותיו. החלטתו של בית המשפט ביקשה לאזן בין הרצון להגיע לתוצאה צודקת, מחד גיסא, ולהביא את המחלוקת לסיומה, מאידך גיסא (ראו: עניין שדרות, פסקה 9). החלטה זו אינה מקימה כל עילה להתערבות כאמור, ועולה בקנה אחד עם עמדת הפסיקה, לפיה "יש ללכת מן הקל אל הכבד, ולבטל פסק בוררות רק כאופציה אחרונה, אם לא ניתן להשאירו על כנו, ולתקן את הפגם בו בדרך אחרת" (רע"א 3312/01 ניסים נ' החברה האמריקאית ישראלית לגז בע"מ, פסקה 4 (29.1.2002)).

הבקשה נדחת. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, י"ח באלול התש"ף (7.9.2020).

ש ו פ ט